

Halltõõzz e'tkkõs ee'ttiik-kâdda äimmõslää'kken

E'TKKÕÕZZ VUEI'VVÄÄŠŠLAŽ SIISKÕS

E'tkkõõzzâst e'tkķeet šiotteemnalla odđ äimmõslää'jj. E'tkkõõzz täävtõssân lij halltõsprogamm meâldlânji ra'vvjed lää'jj ohjjeemvaaiktõõzz da ainsmâ'tted, što Lää'ddjânnam vuäll illneutraalvuõ'tte ee'jj 2035. Lää'jjest šiotte'češ odđ äimmõstäävtõõzzin. Ee'jj 2035 illneutraalvuõ'tt-täävtõõzz lââ'ssen e'tkkõõzzâst e'tkķeet šiotteemnalla piâstkie'ppeemtäävtõõzzid ii'jjid 2030 da 2040. Ekka 2050 pijjum piâstkie'ppeemtäävtõõzz peei'vte'češ da njiõlõõggi ra'vvjummuž täävtõõzzâst še šiotte'češ. Seâmanalla halltõsprogamm meâldlânji äimmõslää'jj plaaneemriâšldõõgg veeide'češ kuõskkâd mäddââ'nemsektor. Äimmõslää'jj kuõskki kee'rij ool pijjmmõõžž lie vue'ssen halltõsprogamm strateeglaž obbvuođâst: Illneutraal da luâđ mäñghämmsažvuõđ staaneei Lää'ddjânnam.

Äimmõslää'jjest šiotte'češ äimmõspolitiikk plaaneemriâšldõõggâst, koozz viõggâst âarrai äimmõslää'jj meâldlânji ko'lle ku'kes äi'gğkõõsk plaan, kõskk-ku'kes äi'gğkõõsk plaan di äimmõsmuttsa šiottlõõvmmõõžž kuõskki plaan. Plaaneemriâšldõõgg veeide'češ nu'tt, što pue'ttiäi'j äimmõslää'jjest šiotte'češ še mäddââ'nemsektor äimmõsplaan valmštõõllmest da siiskõskai'bbjõõzzin. Plaanid kuõskki šiottoõllmõ'sše tuejje'češ še jee'res tää'rktummšid.

Äimmõsee'kķmušttlõõzz da äimmõspanee'l kuõskki šiottoõllmõõžž e'tkķeet tää'rķtemnalla. Seâmanalla riikk ve'rğgnii'kķid kuõskki ou'deemõõlgtõõzz tää'rkte'češ. Šiotte'češ še kââddlaž ve'rğgne'e'kķ ou'deemõõlgtõõzzâst, kââ'tt kuõskci lää'jj meâldlaž täävtõõzzi ou'dummuž. E'tkkõõzzâst e'tkķeet šiotteemnalla, što sä'mmlai vuõiggâdvuõđid vää'ldet lokku plaanid valmštõõllmen di što ââ'net sagstõõllmõõžžid Sää'mtii'gğin. Äimmõslää'jjest šiotte'češ lââ'ssen sää'm äimmõs-suâvtõõzzâst, kââ'tt tuärjje'ci äimmõspolitiikk plaani valmštõõllmõõžž. Äimmõslää'jjest šiotte'češ pue'ttiäi'j še muuttâsooccmest.

E'tkkõs õhttan ee'jj 2022 lââ'sstäällarvvlõse'tkkõ'sse da lij jurddum, što e'tkkõõzz ķiõtt'tõõlât lââ'sstäällarvvlõse'tkkõõzz õhttvuođâst.

Viõggâst âarrai äimmõslää'jj e'tkķeet kââ'mtemnalla.

E'tkkuum lää'kķ lij jurddum pue'tted viõ'kķe x.x.20xx.

Häämas 28.6.2021

Äimmõslää'kk

Ee'ttik-kää'dd tu'mmstõõgg meâldlânji šiotteet:

1 lãåkk

Aalmilaž šiottãlm

1 §

Lää'jj mie'rr

Tãn lää'jj mie'rren lij:

- 1) ra'vvjed täävtõõzzid da raamid Lää'ddjãnnam äimmõspolitiikk plaanmõ'sše da tøn teâuddjummuž seu'rrijummša;
- 2) viõuseed da suãvted õ'hte äimmõsmuttãz cõggmõ'sše da tõõzz šiottlõõvvmõ'sše põrggi tããimai plaanmõõžž da tiu'ddepiijmõõžž seu'rrijummuz;
- 3) ra'vvjed ee'ttik-kää'dd da oummi vuci'ttemvuõdid vuãssõõttãd da vaaikted äimmõspolitiikk plaanmõ'sše.

2 §

Lää'jj da plaaneemriãšldõõgg täävtõõzz

Lää'jj da tøn meâldlaž äimmõspolitiikk plaaneemriãšldõõgg täävtõõssãn lij vue'zzstes ainsmã'tted, što:

- 1) oummu toi'mmjummšest šõddi šãddeempõrttgaazzi piãstti keãppne da njiõlõõggi äiggavuãžžam jaukki meã'r šã'dde nu'tt, što šãddeempõrttgaazzi piãstti lie jããnmõsãn seãmma šoora ko jaukki meã'r mããimõsãn ee'jj 2035 da što jaukki meã'r šã'dde da piãstti keãppne õinn tøn mãñña še;
- 2) oummu toi'mmjummšest šõddi nue'đđjue'kkem- da piãstkauppsektor õ'httela'skkuum šãddeempõrttgaazzi piãstti äimmrie'dde keãppne ee'jj 2030 mõõnee'st uu'ccmõsãn 60 prose'ntted da ee'jj 2040 mõõnee'st uu'ccmõsãn 80 prose'ntted ve'rddee'l ekka 1990;
- 3) oummu toi'mmjummšest šõddi nue'đđjue'kkem- da piãstkauppsektor õ'httela'skkuum šãddeempõrttgaazzi piãstti äimmrie'dde keãppne ee'jj 2050 mõõnee'st uu'ccmõsãn 90 prose'ntted, leãša põõrgee'l tãssa 95 prose'ntted ve'rddee'l ekka 1990; di
- 4) meersaž tããimaivui'm šiottlõõvãt äimmõsmuttsa ouu'dee'l äimmõsriiski vaaldšummuž da äimmõskeãll'jemvuõd.

Lää'jj da tøn meâldlaž äimmõspolitiikk plaaneemriãšldõõgg täävtõõssãn lij še ainsmã'tted vue'zzstes Lää'ddjãnnam cõõnni suãppmõõžžid di Euroopp unioon lää'jjsiõttummša vuãddõõvvi šãddeempõrttgaazzi kie'ppummuž da seu'rrijummuz, njiõlõõggi ra'vvjummuž di šiottlõõvvmõõžž kuõskki õõlgtõõzzi teâuddjummuž. Jõs Lää'ddjãnnam cõõnni meeraikõskksaž suãppmõš le'be Euroopp unioon lää'jjsiõttummuš ã'ne se'st ouudbeã'lnn peãggum cõuggsab šãddeempõrttgaazzi piãsttijid, šãddeempõrttgaazzi jaukki mie'rid le'be šiottlõõvvmõõžž kuõskki täävtõõzzid, plaaneemriãšldõõgg täävtõõzz ã'lõõge vuãddõõvvãd tõid.

Lãã'ssen lää'jj da tøn meâldlaž äimmõspolitiikk plaaneemriãšldõõgg täävtõõssãn lij:

- 1) ainsmã'tted vue'zzstes äimmõstããimai vuõiggvuõdmeãldlažvuõd da keãll'jeei ouddnummuž;
- 2) staanãd vue'zzstes sã'mmlai oudldõõzzid tuõ'll'jed da oudãsviikkãd jiiijãz kiõl da kulttuur.

3 §

Suãvldemvu'vdd

Tãn lää'jjest šiotteet ve'rgõnni'kki tuãjain äimmõspolitiikk plaani raajjmõõžžãst di tõi tiu'ddepiijmõõžž ainsmãttmõõžžãst.

Tõn lää'ssen, mäid tän lää'jjest šiotteet äimmõsmuttáz cõggmõõžžâst le'be äimmõsmuttsa šiottlõõvnmõõžžâst, jää'kket, mäid tõin jee'res lää'jjest šiotteet.

Piâstkauppsektõõ're kuulli šaddeempõrttgaazzi piâsttjin da tääimain tõi kie'ppeem diõtt šiotteet piâstkaupplää'jjest (311/2011), ke'rdemjäättlõõgg piâstkaupâst uvddum lää'jjest (34/2010) da Kioto mekaniismi äâ'nmmest uvddum lää'jjest (109/2007).

4 §

Vaiktõõzz jee'res plaanmõ'sše da tu'mmjemtuõjju

Tän lää'jj nuäjain rajjum plaanid älgg, nu'tt mã'te tõin jee'res lää'jjest jeä'rben šiotteet, vä'ldded lokku, ko plaaneet da tu'mmjet jee'res lää'jjiõttummuž nuäjain šaddeempõrttgaazzi piâsttjid da jaukki mie'rid vaakteei da äimmõsmuttsa šiottlõõvnmõõžž kuõskki tääimain.

5 §

Äimmõsmuttáz cõggmõõžž da tõõzz šiottlõõvnmõõžž ouu'deei tääim

Riikk ve'rggnek älgg ouu'deed toi'mmjummše'stes vuei'ttemvuõdi mie'ldd tän lää'jj meäldlaž täävtõõzzi da plaani teäuddjummuž.

Lää'ssen kääddlaž ve'rggnek älgg ouu'deed toi'mmjummše'stes vuei'ttemvuõdi mie'ldd tän lää'jj meäldlaž täävtõõzzi teäuddjummuž vää'ldee'l lokku pääiklaž äärmõõžžid.

6 §

Meä'rtee'lm

Tän lää'jjest juu'rdet:

1) *šaddeempõrttgaazzin* illdioksiid, metaan, typpoksiduul, fluorillvetyid, perfluorillvetyid, rikkheksafluoriid, typptrifluoriid da jee'res äimmõsriâdd luâdlaž da oummu toi'mmjummmuž šõõddtem gaassnallšem aunnsid, kook vä'ldde vuâstta da vuõltee oudâs infraruõ'psses-šuõnstõõzz, nu'tt ko tõin kuä'ssag viõggâst äärrai Lää'ddjânnam cõõnni meeraikõskksaž õõlgtõõzzin mie'reet;

2) *äimmõsmuttsin* nõkam muttáz äimmõõžžâst, kää'tt šâdd skäädsuõllu äimmõsriâdd nõrrjummuž vuõi'ggest le'be pannvuõi'ggest mu'tti oummu toi'mmjummšest da kää'tt mãânn äimmõõzz luâdlaž vaajtõõllmõõžž pä'jjel verddõõllma äâ'nteei äi'gõpõõ'ji se'st;

3) *äimmõsmuttáz cõggmõõžžin* oummi toi'mmjummšest šõõdi šaddeempõrttgaasspiâsttji šõõdmõõžž da tõi äimmrie'dde piâssmõõžž cõggmõõžž, njiõlõõggi ra'vvjummuž di jee'res äimmõsmuttáz vaiktõõzzi lääi'vummuž le'be jaukkummuž;

4) *äimmõsmuttsa šiottlõõvnmõõžžin* tääimaid, kooivui'm va'rrjõõdât da šiottlõõvât äimmõsmuttsa da tõn vaiktõõzzid di tääimaid, kooi veäkka vuei'tet äukkjõõvvâd äimmõsmuttsa õhtteei vaiktõõzzin;

5) *meersaž šaddeempõrttgaazzi inventaarioriâšldõõggin* energiaunioon da äimmõstääimai valdšmest, Euroopp parlamee'nt da suâvtõõzz asetõõzzi (EY) N:o 663/2009 da (EY) N:o 715/2009, Euroopp parlamee'nt da suâvtõõzz direktiivi 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU da 2013/30/EU, suâvtõõzz direktiivi 2009/119/EY da (EU) 2015/652 mu'ttmest di Euroopp parlamee'nt da suâvtõõzz asetõõzz (EU) N:o 525/2013 kää'mtummsšest uvddum Euroopp parlamee'nt da suâvtõõzz asetõõzz (EU) 2018/1999 2 artikla 12 pääi'kest jurddum meersaž inventaarioriâšldõõgg;

6) *meersaž politikktääimai raportâ'stemriâšldõõggin* 5 pääi'kest peäggum asetõõzz 2 artikla 6 pääi'kest jurddum politiikki, tääimai di oudlõõzzi riâšldõõgg;

7) *piâstkauppsektõõr piâsttjivui'm* piâstkaupplää'jj 2–5 §:st jurddum peäggum lää'jj suâvldemvouda kuulli piâsttjid da ke'rdemjäättlõõgg piâstkaupâst uvddum lää'jj 2 §:st jurddum peäggum lää'jj suâvldemvouda kuulli piâsttjid;

8) *nue'däje'kkemsektõõr piâsttjivui'm* cõõnni ekksaž šaddeempõrttgaasspiâsttji kie'ppummsšin vuâzzlažriikkii i'jji 2021–2030, kooivui'm ouu'deed äimmõstääimaid Pariis suâppmõõžž cõnnõõttmõõžž tieu'ddem diõtt, di asetõõzz (EU) N:o 525/2013 mu'ttmest uvddum Euroopp parlamee'nt da suâvtõõzz asetõõzz (EU) 2018/842 3 artikla 1 pääi'kest jurddum šaddeempõrttgaazzi piâsttjid;

9) *mäddââ'nnemsektorin* meersaž šâddeempörttgaazzi inventaarioriâšldöggâst önnum mäddâânnmõš, mäddâânnmõžž muuttâs da meä'cctâäll -sektor meâldlaž mäddââ'nnemklaassid: meä'ccmädd, šâddeemmädd, suei'nnmäadd, leäuš, rajjum mädd di jee'res mädd;

10) *njiöldöggin* prosee'ss, toi'mmjummuž le'be mekaniism, kää'tt čâânn šâddeempörttgaazz, aerosool le'be šâddeempörttgaazz ouddââ'blek äimmriâddâst;

11) *jaukki mie'rivui'm* tön meä'r šâddeempörttgaazzid, koon njiöläk čâânn äimmriâddâst tiöttum ääi'jest.

2 lääkk

Plaaneemriâšldök

7 §

Äimmöspolitiikk plaaneemriâšldök

Tän lää'jj meâldlaž äimmöspolitiikk plaaneemriâšldöggâst lie täk vue'zz:

- 1) ku'kes äi'gğkõösk äimmösplaan;
- 2) kōskk-ku'kes äi'gğkõösk äimmösplaan;
- 3) mäddââ'nnemsektor äimmösplaan;
- 4) meersaž äimmösmuttsa šiotlödövvâmplaan.

Äimmöspolitiikk plaaneemriâšldök meä'rat šâddeempörttgaazzi piâsttji kie'ppummuž, njiöldöggi ra'vvjummuž da äimmösmuttsa šiotlödövyvmõžž täävtöžžid di tõi vuällam diött taarbšum tääimaid jee'res vaaldâšsuö'rjin nu'tt ko mä'ηjlest tää'rkben šiotteet.

8 §

Plaani öölmâs kai'bbjööžž

Äimmösmuttâz cōggmõžž da töžž šiotlödövyvmõžž kuōskki täävtöžžid da tääimaid älgg piijjâd plaanid ääi'jtâss'saž tiödlâž teäd vuâdald nu'tt, što vää'ldet lokku äimmösmuttâz ouddnummuž, tön viggâmnallšem miöttlõs da kiöldlaž vaaiktöžžid, töžž öhtneei vaarid da riiskid di vuei'ttemvuödid päartai cōggmõ'sše da tõi häätlaž vaaiktöžžid rää'jtummša.

Plaanin älgg pu'htted ou'dde Lää'ddjânnam čöönni meeraikōskksaž suâppmõžžid da Euroopp unioon lää'jjišöttummša vuâddöövvi öölgötöžžid da plaani veäkka älgg vue'zzstes ainsmä'tted öölgötöžžid teâuddjummuž. Plaani valmštööllmest älgg lää'ssen vä'ldded lokku:

- 1) meersaž šâddeempörttgaasspiâsttji inventaarioriâšldöggâst da meersaž politikktääimai raportâ'stemriâšldöggâst puu't'tum teâdaid;
- 2) ärvvtööllmõžžid meeraikōskksaž da Euroopp unioon äimmöspolitiikk ouddnummšest;
- 3) pirröžžlaž, tällöžžlaž da sosiaal'laž tuejjeejaid keäll'jeei ouddnummuž vuâddjurddi meâldlânji;
- 4) äimmösmuttâz tuö'llstööllmõžž da töžž šiotlödövyvmõžž kuōskki tääimai koollviökkšösvuöđ;
- 5) šâddeempörttgaazzi kie'ppummuž, njiöldöggi ra'vvjummuž di äimmösmuttsa šiotlödövyvmõžž kuōskki teknologia tää'zz da ouddnummuž;
- 6) plaani ö'httesuâvtummuž tarbbsallaš vue'zzin energia- da jâättlökpolitiikk plaanmõžžin;
- 7) plaani vuei'tlvaž vaaiktöžžid dommjânnmallaš porrmõš-staa'ne da luâđ määngghämmsažvuö'tte;
- 8) jee'res öhttsažkää'dd ouddnummuž peä'lest miârkteei tuejjeejaid.

9 §

Ku'kes äi'gğkõösk äimmösplaan

Riikksuâvtõs preemm uu'ccmõsân ö'htešt lääi ee'jjest ku'kes äi'gğkõösk äimmösplaan. Plaanâst puu'tet ou'dde 2 §:st jurddum täävtöžžid vuällam diött täid aa'sšid:

- 1) nue'ddjue'kkem- da piâstkauppsektor ö'htela'skkuum šâddeempörttgaazzi piâsttji da jaukki mie'ri ouddnummuž kuōskki skenaarioid, kook kâ'tte uu'ccmõsân pue'tti 30 ee'kked da koin vää'ldet lokku šâddeempörttgaazzi piâsttji kie'ppummuž, njiöldöggi ra'vvjummuž da äimmösmuttsa šiotlödövyvmõžž;

2) 2 § 1 momee'nt 3 päai'kest jurddum šaddeempörttgaazzi kie'ppeemtäavtõ'sse di 1 päai'kest jurddum jaukki mie'ri šoddmõõžž kuõskki täavtõ'sse vuaddõovvi täärkmõs täimmsue'rggmealdlaž ouddnemvaajtõsmäainaid;

3) ärvvtõõllmõõžž šaddeempörttgaazzi piästtji kie'ppeem-mõõntõõllmõõžžji da njiõlõõggi ra'vvjem-mõõntõõllmõõžžji ku'kes äi'ggkõõsk oou'deemkuästtmõõžžin Lää'ddjännam kiõõčâmkuu'lmešt;

4) jee'res taarbli'žžen kiõõčcum aa'sšid.

10 §

Meersaž äimmõsmuttsa šioõtlõõvvâmplaan

Riikksuavtõs preemm meersaž äimmõsmuttsa šioõtlõõvvâmplaan uu'ccmõsân juõ'kk nuu'bb vaalpââ'j. Šioõtlõõvvâmplaanâst puu'tet ou'dde 2 §:st jurddum täavtõõžžji vuállam diõtt täid aa'sšid:

1) ääi'jtäss'saž riskk- da ränn'jemvuõtt-tä'rkstõõllmõõžž;

2) šioõtlõõvvõõžž vaaldâšmsue'rggmealdlaž, vaaldâšmsuõ'rji raajid râstldeei da vooudlaž tä'rkstõõllmõõžž taarb mie'ldd;

3) täåimaid šioõtlõõvvõõžž täavtõõžžji vuállam diõtt da ärvvtõõllmõõžž tõi vaaikteeivuõdâst;

4) jee'res taarbli'žžen kiõõčcum aa'sšid.

Kuuitâg tõi vaalpõõ'ji ääi'j, kuä'ss ij leäkku 1 momee'ntest jurddum õõlgtemvuõtt raajjad plaan, älgg ärvvtõõllâd viõggâst äarrai plaan ääi'jtäss'sažvuõd da õdđ täåimai taarb.

11 §

Kõskk-ku'kes äi'ggkõõsk äimmõsplaan

Riikksuavtõs preemm õ'htešt vaalpââ'jest kõskk-ku'kes äi'ggkõõsk äimmõsplaan. Plaanâst puu'tet ou'dde 2 §:st jurddum täavtõõžžji vuállam diõtt täid aa'sšid:

1) täavtõõžž nue'dđjue'kkemsektor šaddeempörttgaazzi piästtji ouddnummšest;

2) täåimaid, kooivui'm oummu toi'mmjummšest šõddi nue'dđjue'kkemsektor šaddeempörttgaazzi piästtjid kie'ppeet;

3) ärvvtõõllmõõžžid nue'dđjue'kkemsektor šaddeempörttgaazzi piästtji ouddnummšest da täåimai vaaiktõõžžin tõi;

4) jee'res taarbli'žžen kiõõčcum aa'sšid.

Ooudpeä'lnn 1 momee'nt 3 päai'kest jurddum piästouddnummuž kuõskki ärvvtõõllmõõžžin puu'tet ou'dde täid aa'sšid:

1) teådaid nue'dđjue'kkem- da piästkauppsektor õ'httela'skkuum šaddeempörttgaazzi piästtji ouddnummšest ee'jjest 1990;

2) teådaid piästkauppsektor, nue'dđjue'kkemsektor da mäddââ'nnemsektor piästtji da jaukki mie'ri ouddnummšest ee'jjest 2005;

3) ärvvtõõllmõõžž nue'dđjue'kkem- da piästkauppsektor õ'httela'skkuum šaddeempörttgaazzi piästtji da jeä'rben nue'dđjue'kkemsektor piästtji ouddnummšest plaan priimm'mõõžž čuävvai 10–15 ee'jj ääi'j änn'jõž täåimai vuådald;

4) ärvvtõõllmõõžž nue'dđjue'kkemsektor piästtji ouddnummšest plaan priimm'mõõžž čuävvai 10–15 ee'jj ääi'j änn'jõž da õdđ täåimai vuådald;

5) jee'res taarbli'žžen kiõõčcum aa'sšid.

12 §

Mäddââ'nnemsektor äimmõsplaan

Riikksuavtõs preemm mäddââ'nnemsektor äimmõsplaan uu'ccmõsân juõ'kk nuu'bb vaalpââ'j. Plaanâst puu'tet ou'dde 2 §:st jurddum täavtõõžžji vuállam diõtt täid aa'sšid:

1) täavtõõžž šaddeempörttgaazzi piästtji da jaukki mie'ri ouddnummšest mäddââ'nnemsektorâst;

2) täåimaid, kooivui'm šaddeempörttgaazzi piästtjid kie'ppeet da jaukki mie'rid šõddeet mäddââ'nnemsektorâst;

3) ärvvtõõllmõõžžid mäddââ'nnemsektor šaddeempörttgaazzi piästtji da jaukki mie'ri ouddnummšest da täåimai vaaiktõõžžin tõi;

4) jee'res taarbli'žžen kiõõčcum aa'sšid.

Ooudpeä'lnn 1 momee'ntest jurddum ärvvtõõllmõõžžin piästtji da jaukki mie'ri ouddnummšest puu'tet ou'dde täid aa'sšid:

- 1) teâdaid nue'dđjue'kkem- da piâstkauppsektor õ'htela'skķuum šaddeempõrttgaazzi piâsttji ouddnummšest ee'jjest 1990;
 - 2) teâdaid maddââ'nnemsektor šaddeempõrttgaazzi piâsttji da jaukki mie'ri ouddnummšest ee'jjest 1990;
 - 3) ärvvtõõllmõõžž maddââ'nnemsektor piâsttji da jaukki mie'ri ouddnummšest plaan priimm'mõõžž čuâvvai 10–15 ee'jj ääi'j änn'jõž da ođđ tääimai vuâdald;
 - 4) ärvvtõõllmõõžž maddââ'nnemsektor šaddeempõrttgaazzi piâsttji da jaukki mie'ri ouddnummšest plaan priimm'mõõžž čuâvvai 10–15 ee'jj ääi'j änn'jõž da ođđ tääimai vuâdald;
 - 5) jee'res taarbli'žžen kiõččum aa'sšid.
- Kuuitâg tõi vaalpõõ'ji ääi'j, kuä'ss ij leäkku 1 momee'ntest jurddum õõlgtemvuõtt raajjâd plaan, älgg ärvvtõõllâd viõggâst âarrai plaan ääi'jtäss'sažvuõđ da ođđ tääimai taarb.

13 §

Äimmõspolitiikk plaani valmštõõllâm

Ko valmštõõlât oudpeä'lnn 9–12 §:in jurddum äimmõspolitiikk plaanid, älgg oummid va'rrjed vuäittmõõžž tobdstõõttâd plaanhämmsa di pu'htted tõ'st ou'dde vuäinmeez. Lää'ssen kõskksaž ve'rğgnii'kkin da õutstõõžzin di 20 §:st jurddum äimmõspanee'lest da 21 §:st jurddum sää'm äimmõs-suâvtõõžžâst älgg raukkâd plaanhämmses čiâlkâlm. Čiâlkâlm älgg raukkâd še Sää'mtee'ğğest da Saa'mi siidsâbbrest.

Äimmõspolitiikk plaani pirrõsvaaiktõõžzi ärvvtõõllmest šiotteet ve'rğgnii'kki plaani da prograammi pirrõsvaaiktõõžzi ärvvtõõllmest uvddum lää'jjest (200/2005). Plaani raajjmõõžž õhttvuõđâst še tõi tällõõžžlaž da sosiaal'laž di jee'res vaaiktõõžzid älgg se'lvvted taarblaž meä'r mie'ldd.

14 §

Sää'mkulttuur ou'dummuš

Oudpeä'lnn 9–12 §:in jurddum plaani valmštõõllmest vää'ldet Sää'mtee'ğğest uvddum lää'jjest (974/1995) jurddum sä'mmlai dommvuu'dest lokku sä'mmlai vuõiggâdvuõđ tuõ'll'jed da oudâsviikkâd jiijjâz kiõl da kulttuur. Tãn vuõiggâdvuõđ staaâm diõtt ve'rğgnek älgg sagstõõllâd Sää'mtii'ğğin, ko plaanid valmštõõlât. Sagstõõllmõõžžin jää'kket Sää'mtee'ğğest uvddum lää'jj 9 § meâldlaž mõõntõõllmõõžž.

Plaanid valmštõõllmest vää'ldet lokku še, mäid sää'mlää'jjest (253/1995) šiotteet sää'mnarood da -vuu'd jie'llemäärmõõžžid da pi'rğgeemvui'ttemvuõđi ou'dummušest di sää'mkulttuur tuõ'll'jummušest da ou'dummušest.

3 lääkk

Raportâsttmõš da seu'rrjummuš

15 §

Čiõlgeemtuâjj ee'ttik-kâdda

Riiksuâvtõs oudd ee'ttik-kâdda čiõlgeemtuâjjaid priimm'mes:

- 1) 9 §:st jurddum ku'kes äi'ğğkõõsk äimmõsplaanašt;
- 2) 10 §:st jurddum äimmõsmuttâz meersaž äimmõsmuttsa šiotlõõvvâmplaanašt;
- 3) 11 §:st jurddum kõskk-ku'kes äi'ğğkõõsk äimmõsplaanašt;
- 4) 12 §:st jurddum maddââ'nnemsektor äimmõsplaanašt.

16 §

Äimmõspolitiikk plaani teâuddjummuš seu'rrjummuš

Riiksuâvtõs älgg seu'rrjed 9–12 §:in jurddum äimmõspolitiikk plaani teâuddjummuš nokk tõn tuõttâm diõtt, vuâlat-a plaanin pijjum äimmõsmuttâz cõggmõõžž da šiotlõõvõmõõžž kuõskki täävtõõžžid di 2 §:st

jurddum täävtõõzzid. Seu'rrjummuž vuâdald riikksuâvtõs tu'mmai taarb mie'ldd täävtõõzzi vuállam diõtt taarbšum lââ'sstââimain.

Riikksuâvtõs âlgg seu'rrjed 2 §:st jurddum täävtõõzzi ri'jtjemvuõđ ääi'jtäss'saž äimmõsmuttâz ouddnummuž kuõskki tiõdlaž teâđ vuâdald di tõn ainsmä'ttem diõtt, što täävtõõzz teäu'dde Lää'ddjânnam õdõnni meeraikõskksaž suâppmõõžži da Euroopp unioon lââ'jjsiõttummuž meâldlaž õõlgtõõzzid.

Ooudpeä'lnn 9, 11 da 12 §:in jurddum äimmõspolitiikk plaanid sikkneei piâst- da jaukki mie'ri ouddnemärvvtõõllmõõžži teâuddjummuž âlgg seu'rrjed meersaž šâddeempõrttgaazzi inventaarioriâšldõõggâst juõ'kk ee'jj puu't'tum šâddeempõrttgaasspiâsttjid kuõskki teâđai vuâdald. Lââ'ssen plaani seu'rrjummušest âlgg vä'ldded lokku meersaž politikktââimai raportâ'stemriâšldõõggâst puu't'tum teâđaid.

Seu'rrjummuž puâđõõzzin âlgg teâđted oummid nokk.

17 §

Äimmõspolitiikk plaani mottmõš

Riikksuâvtõs âlgg 16 § 1 momee'ntest jurddum lââ'sstââimaid kuõskki tu'mmstõõgg meâldlânji mu'tted 9–12 §:in jurddum äimmõspolitiikk plaanid. Plaani mu'ttmest jää'kket, mäid 13 §:st šiõtteet plaani valmštõõllmest jää'kketum mõõntõõllmõõžžâst.

Tõn lââ'ssen, mäid 1 momee'ntest šiõtteet, 9–12 §:in jurddum äimmõspolitiikk plaanid vuei'tet mu'tted še tõi se'st ââ'nnem miârktõõzzez peä'lnn uu'cces teâđain ou'dde puâttam vaa'ni diõtt. Näkam ää'sš mottmõõžž vuei'tet tuejjeed jää'kktekani 13 § meâldlaž mõõntõõllmõõžž.

18 §

Äimmõsee'kkmušttlõs

Riikksuâvtõs tââimat juõ'kk ka'Indaree'jj äimmõsee'kkmušttlõõzz ee'ttiċ-kâdda. Äimmõsee'kkmušttlõs âlgg äâ'nned se'st:

- 1) teâđaid piâsttji da jaukki mie'ri ouddnummušest;
 - 2) ärvvtõõllmõõžž äimmõspolitiikk plaanin ou'dde puhttum ânn'jõž da plaanuum tââimai ri'jtjemvuõđâst čuâvvai 15 ee'jj ääigas pijjum täävtõõzzid vuállmõõžž vue'zzeld da ärvvtõõllmõõžž tõi vuállmõõžž ouldem 16 § 1 momee'ntest jurddum lââ'sstââimai taarbâst;
 - 3) teâđaid piâstkie'ppeemtäävtõõzzi teâuddjummušest, koid 11 §:st jurddum kõskk-ku'ċes äi'ċċkõõsk äimmõsplan âân se'st;
 - 4) teâđaid piâsttji kie'ppummuž da njiõlõõggi ra'vvjummuž kuõskki täävtõõzzi teâuddjummušest, koid 12 §:st jurddum mäddââ'nnemsektor äimmõsplan âân se'st;
 - 5) ooudpeä'lnn 2 pääi'ċest jurddum ânn'jõž da plaanuum tââimai di 16 § 1 momee'ntest jurddum lââ'sstââimai teâuddjummuž kuõskki teâđaid;
 - 6) taarbšum veeidasvuõđâst ärvvtõõllmõõžž 10 §:st jurddum šiõttlõõvvâmplaa'ne sikkneei šiõttlõõvvâmtââimai ri'jtjemvuõđâst da viõkkšõsvuõđâst di taarb mie'ldd čiõ'lċċõõzz plaanuum šiõttlõõvvâmtââimai teâuddjummušest vaaldâšmsuõ'rji mie'ldd da vooudlânji.
- Äimmõsee'kkmušttlõõžžâst âlgg teâđted oummid nokk.

4 lâakk

Ve'rċċnee'kk da jee'res tâimmai

19 §

Ve'rċċnii'kkī tuâj

Juõ'kk ministeria valmštââll jiiijâs vaaldâšmsue'rj kuõskki vuässõõzz 9–12 §:in jurddum äimmõspolitiikk plaanin da tââimat jiiijâs vaaldâšmsue'rj kuõskki teâđaid 18 § meâldlaž äimmõsee'kkmušttlõõzz väaras. Äimmõspolitiikk plaani õ'httesuâvtummšest da noormõõžžâst va'sttad 9 §:st jurddum ku'ċes äi'ċċkõõsk äimmõsplan vue'zzeld tuâjj- da jie'llemvue'kkministeria, 10 §:st jurddum meersaž äimmõsmuttsa

šiõttlõõvvâmplaan vue'zzeld mädd- da meä'cctäällministeria, 11 §:st jurddum kõskk-ku'kes äi'gõgkõõsk äimmõsplaan vue'zzeld pirrõsministeria di 12 §:st jurddum mäddää'nnemsektor äimmõsplaan vue'zzeld mädd- da meä'cctäällministeria.

Tän lää'jj meäldlaž plaani tiu'ddepuijmmõõžž jåå'dtummuš da seu'rrjummuš ko'lle tåimmsue'rjes ministeriaa'je. Äimmõsee'kkmušttlõõžž noormõõžžâst va'sttad pirrõsministeria.

Šaddeempõrttgaazzi meersaž inventaarioriåšldõõgg va'stteemjuåkkxen toi'mmai Statistikk-kõõskõs.

20 §

Lää'ddjânnam äimmõspanee'l

Riikksuåvtõs peejj neellj ee'jj mie'rrääigas Lää'ddjânnam äimmõspanee'l, kåå'tt lij çõnnså'ttem tiõdlaž ä'šštobddiorgan. Äimmõspanee'lest å'lğge lee'd ee'ttkõ'stti jee'res tiõdsuõ'rjin.

Äimmõspanee'l tuåjjan lij puu't'ted, noorråd da juåggtoõllåd tiõdlaž teåd da vuåmmšed teått-taarbid äimmõsmuttåz çõggmõõžžâst da tõõžž šiõttlõõvmmõõžžâst äimmõspolitiikk plaanmõõžž, toimmupuijmmõõžž, seu'rrjummuž da tu'mmjemtuåj vääras. Tåi tuåjai vääras äimmõspanee'l oudđ ciåklmid äimmõsmuttåz tuõ'llstõõllmõõžž da tõõžž šiõttlõõvmmõõžž kuõskki äimmõspolitiikk ä'šškii'rjin. Äimmõspanee'l vuåitt puu't'ted še jee'res çidõlgtõõžžid da materiaolid, koin tõt saagat taarb mie'ldd oummid da tu'mmjee'jid.

Riikksuåvtõõžž asetõõžžin vuei'tet u'vdded tåå'rkab šiõtlmid äimmõspanee'l norrõõžžâst, vuåzzlai nõõmtummšest, çõõnåsvuõđin, paa'lkin, tuåjain da jee'res äimmõspanee'l toi'mmjummuž kuõskki mõõntõõllmõõžžin.

21 §

Sää'm äimmõs-suåvtõs

Ooudpeå'lnn 9–12 §:in jurddum plaani valmštoõllmõõžž tuårjjan riikksuåvtõs nõõmat mie'rrääigas sää'm äimmõs-suåvtõõžž. Sää'm äimmõs-suåvtõõžžâst å'lğge lee'd ee'ttkõ'sttum sää'm ä'rbbvuõđlaž teåd vuå'msteei da ee'ttkõ'stti kõskksaž tiõdsuõ'rjin.

Sää'm äimmõs-suåvtõõžž tuåjjan lij u'vdded ciåklmid 9–12 §:in jurddum plaanin sää'mkulttuur ouu'dummuž vue'zzeld. Sää'm äimmõs-suåvtõs vuåitt tuejjeed še jee'res äimmõsmuttåz da sä'mmlai kulttuu're da vuõiggådvuõđid õhtneei teåttvuåđ puu't'tummuž kuõskki tuåjaid.

Riikksuåvtõõžž asetõõžžin vuei'tet u'vdded tåå'rkab šiõtlmid sää'm äimmõs-suåvtõõžž norrõõžžâst, vuåzzlai nõõmtummšest, äimmõs-suåvtõõžž tåimppõõ'jin da tuåjain.

5 lååkk

Jee'res šiõttålm

22 §

Muuttåsooccâm

Äimmõslåå'jj meäldlaž riikksuåvtõõžž tu'mmstõõgggin oožžåt muttåz åå'lmõs vaaldšemvuõiggsest.

Låittamvuõiggådvuõtt lij:

- 1) tõ'st, keån vuõiggådvuõđ da oudđõõžž tu'mmstõk kuåskk;
- 2) jie'llemvue'kk-, jååttlõk- da pirrõskõõskõõžžâst;
- 3) nåkam vä'lddkååddlaž rekisterõsttum õhttõõžžâst le'be foondåst, koon mie'rren lij luått-, tiõrvåsvuõtt-le'be pirrõs-suõjjlummuž ouu'dummuš.
- 4) Sää'mtee'gğest;
- 5) Saa'mi siidsåbbrest.

Tu'mmstõõgg vuetet piijâd tiu'dde muuttâsoocmest huõlkani, jõs ââ'lmõs vaaldsemvuõiggâdvuõtt ij nuu'bnalla mie'rrred.

Muõoi muuttâsoocmest suâvldet, mâid suudõõttmõõžžâst vaaldâšmaa'sšin uvddum lää'jjest (808/2019) šiotteet.

23 §

Viõ'kkõpuättmõš

Tât lää'kkõ puätt viõ'kkõ mannu peei'v 20 .
Tâin laa'jjin kââ'mtet äimmõslää'jj (609/2015).